

УДК 81'37(811.111)

СТРЕЛЬЧЕНКО К. С.

(Київський університет імені Бориса Грінченка)

ЕМОЦІОГЕННИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВЕРБАЛІЗОВАНОГО СЦЕНАРІЮ «РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ТАЄМНИЦІ» (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ)

У статті аналізуються способи мовної репрезентації емоцій та розглядається їхній вплив на перебіг сценарію РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ТАЄМНИЦІ. Досліджуються функції конкретних емоцій на різних етапах розслідування й робиться висновок про профілювання у вербальному представленні їхньої ролі як причини зміни дій суб'єкта або як наслідку оцінки ситуації. Визначається конструктивний вплив позитивних емоцій та здатність негативних емоцій блокувати вирішення таємниці суб'єктом.

Ключові слова: сценарій РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ТАЄМНИЦІ, емоція, компоненти емоції, базові емоції, вербалізація емоцій, позитивні й негативні емоції.

Стрельченко К. С. Эмоциогенный потенциал вербализованного сценария РАСКРЫТИЕ ТАЙНЫ (на материале современной англоязычной прозы). В статье анализируются способы языковой репрезентации эмоций и рассматривается их влияние на протекание сценария РАСКРЫТИЕ ТАЙНЫ. Исследуются функции конкретных эмоций на разных этапах расследования и делаются выводы о профилировании в вербальном представлении роли эмоций как причины изменения действий субъекта или как следствия оценки ситуации. Определяется конструктивное влияние положительных эмоций и способность отрицательных эмоций блокировать решение тайны субъектом.

Ключевые слова: сценарий РАСКРЫТИЕ ТАЙНЫ, эмоция, компоненты эмоции, базовые эмоции, вербализация эмоций, положительные и отрицательные эмоции.

Strelchenko K. S. Emotiogenic potential of the verbalized scenario SOLVING A MYSTERY (a study of modern English fiction).

The article sets out to explore the role of emotions in the unfolding of the scenario SOLVING A MYSTERY on the basis of their verbal representations in the English fiction of the 20th – 21st centuries. Drawing on research in psychology, a definition of an emotion as a complex phenomenon is provided along with a review of its components (including the cognitive component, action readiness, feelings, physiological change, and motor expression). Manifestation of emotions can occur as expression and thematization, with the latter embracing naming the emotion, describing it or outlining the emotional antecedent and the situational circumstances. Verbal labelling of emotions varies in specificity, ranging from superordinate through basic to subordinate level terms. Description of an emotion can highlight one of its components, serving as a metonymic representation of the experience as a whole. Outlining the circumstances both reflects the state of a person and points to the element that has led to it. The analysis of the research data demonstrates the pervasiveness of affects throughout the unfolding of the scenario in question. Textual representations of emotions can highlight their role as a cause modifying the course of events, which is achieved by giving prominence to the action readiness aspect of the relevant emotion. This is typical of interest (whose effect consists in kindling the subject's desire to embark on the search and persevere with it) and fear or anxiety, forcing the individual to terminate the investigation and concentrate on self-preservation. In the portrayal of emotions as consequences (such as joy, pride, relief, and guilt) the appraisal component comes to the fore, as the state of affairs is judged with respect to the person's goals and evaluated as (un)conducive to them. The overall impact of positive emotions is to increase cognitive resources and widen behavioural repertoires whereas negative affects inhibit the individual's ability to act, thus blocking the unfolding of the scenario.

Key words: scenario SOLVING A MYSTERY, emotion, emotion components, basic emotions, verbalization of emotions, positive and negative emotions.

Антропоцентрична орієнтованість сучасного мовознавства зумовлює звернення до внутрішнього світу людини, у якому поєднуються раціональне та емоційно-чуттєве начала. За таких умов набуває значимості вивчення міжособистісного та міжкультурного аспектів вираження емоцій, що становить емотивну/експресивну функцію мови [Jakobson 1960, с. 354; Crystal 2005, с. 463]. Водночас, зважаючи на сутність емоцій як адаптивного психобіологічного механізму [Scherer 2009], актуальним є аналіз мовних даних задля реконструкції значення емоційних процесів у побудові чи модифікації структур знань.

Метою цієї статті є аналіз функції емоцій у перебігу сценарію ПРИХОВУВАННЯ ТАЄМНИЦІ. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**: розгляд сутності та складу емоцій; узагальнення способів мовного представлення емоцій; визначення ролі дискретних емоцій у розгортанні сценарію ПРИХОВУВАННЯ ТАЄМНИЦІ, а також встановлення його модифікацій у контексті сукупної дії кількох емоцій.

Об'єктом є вербалізовані емоції суб'єкта сценарію ПРИХОВУВАННЯ ТАЄМНИЦІ, а **предмет** становлять лінгвокогнітивні особливості вербальних репрезентацій емоцій, актуалізованих при розгортанні цього сценарію.

Матеріалом дослідження слугувала англійська художня проза ХХ–ХХІ століть.

У психології *емоція* визначається як «епізод взаємопов'язаних синхронізованих змін у станах усіх чи більшості з п'яти підсистем організму у відповідь на оцінку зовнішньої чи внутрішньої події-стимулу відносно основних потреб організму» [Scherer 2005, с. 697]. Емоції розглядаються як багатокомпонентні явища [Frijda&Scherer 2009, с. 142]: **когнітивний складник** становить інтерпретацію емоціогенної події чи стимулу та наступні зміни сприйнятих образів чи переконань [Guerrero et al. 1998, с. 6–7]; **готовність до дії** мотивує змінити чи підтримувати відношення зі світом, собою чи предметом мисленнєвої діяльності та охоплює ставлення до предмета, готовність реалізувати це ставлення чи відсутність дії [Frijda 2009, с. 1]; **почуття** маркує емоцію у вимірі задоволення/біль, **фізіологічні зміни** включають зростання чи зниження рівня збудження та інші фізіологічні симптоми [Guerrero et al. 1998, с. 7], **моторне вираження** забезпечується голосом та виразом обличчя [Scherer 2005, с. 698]. Вказані компоненти співвідносяться з такими функціями емоцій: оцінка об'єктів та подій, підготовка та спрямованість дії (мотивація), керування внутрішнім станом та взаємодією між організмом і середовищем, регулювання системи, вираження реакцій та поведінкових намірів [Scherer 2005, с. 698]. Зважаючи на системні характеристики емоцій, присутність одного з компонентів недостатня для ідентифікації емоційного переживання [Guerrero et al. 1998, с. 7; Shiota&Kalat 2012, с. 5]: його компоненти є інтерактивними за своєю суттю та можуть впливати (посилювати чи послаблювати) один на одного [Izard 1977, с. 102].

Представлення емоцій може відбуватися через їхнє вираження (expression) або тематизацію (thematization) [Fiebler 2002, с. 86]. Вираження емоцій охоплює всі види поведінки (у тому числі мимовільні фізіологічні реакції) у контексті комунікативної взаємодії, що усвідомлюються мовцем і сприймаються та інтерпретуються співрозмовником як пов'язані з емоціями; у мовному вимірі пов'язане передусім з інтонацією [Fiebler 2002, с. 87] та вигуками [Kovecses 2004, с. 2–3]. Тематизація (вербалізація як предмета розмови) може відбуватися за допомогою 1) номінації емоцій; 2) їхнього опису та 3) вказівки на ситуативні умови чи інші події, пов'язані з емоційним переживанням [Fiebler 2002, с. 87]. Номінації емоцій, що характеризуються у формальному аспекті різною частиномовною приналежністю, різняться також семантично за ступенем узагальненості (за Е. Рош [Rosch 1988, с. 314]: одиниці суперординантного рівня, такі як *emotion/feeling*, базового та субординантного рівня – приклади (1) – (3)).

(1) *“In doing so,” said Dr. Mortimer, who had begun to show signs of some strong emotion, “I am telling that which I have not confided to anyone”* [Doyle 1998, с. 1008].

(2) *It was partly fear and partly illness that clouded my judgment, since whatever cold or chill I'd caught wasn't going away* [Tartt 2013, с. 967].

(3) *The atoms in my head were spinning apart; the sparkle of the bump had already begun to turn, apprehension and disquiet moving in subtly like dark air before a thunderstorm* [Tartt 2013, с. 769].

Інвентар базових номінацій емоцій (як і власне базових емоцій) варіює в працях різних дослідників, включаючи такі стани: гнів, страх, сум, радість, огида, сором, вина (*anger, fear, sadness, joy, disgust, shame, guilt*) [Scherer 1994, с. 25]; такий перелік може також конституюватися прикметниковими характеристиками емоційних станів: *happy, angry, sad, interested, pleased, relaxed, worried, affectionate, afraid, content, excited, bored, confident, amused, loving, disappointed, satisfied* [Cowie et al. 1999, с. 112].

Опис може відбуватися через профілювання одного чи кількох компонентів емоцій, що метонімічно заміщує назву стану, який переживає особа. Так, ідіоматичне позначення страху мотивується суб'єктивним осмисленням викликаної ним фізіологічної реакції:

(4) *"I see you've found him," said someone behind me, and at the sound of his voice **my blood ran cold*** [Bradley 2009, с. 177].

Індикатором переживань слугує також вказівка на акціональний складник емоції, що може представлятися не лише як готовність до дії (яка може не реалізуватися – (5)), а і як послідовність вчинків у відповідь на емоціогенний стимул (6).

(5) *Fancy that! I thought. Recognition at last! I **could have hugged the man**, but I didn't. He'd have been mortified, and so – but only later, of course – would I* [Bradley 2011a, с. 197].

(6) *As I **stood rooted to the spot**, he reached into the back of the van and dragged out a couple of heavy objects. ... My immediate reaction was to **shrink back – to step away from the glass – but I found that I could not**. Some remote part of my mind had already spotted a detail that was only now leaking slowly into my consciousness, and I'm afraid I let out a gasp* [Bradley 2011a, с. 136–137].

Експресивний компонент як метонімічний виразник емоції набуває значимості при описі мовленнєвої поведінки. Так, дієслова *to bellow / to roar* позначають інтонаційні характеристики висловлення (передусім гучність), ідентифікуючи при цьому почуття гніву: *to bellow – to shout (something) unrestrainedly, as in anger or pain; to roar – to utter (something) with a loud deep cry, as in anger or triumph* [Collins]:

(7) *He had closed his right hand to make a fist and was hitting the desk with it, and he was **bellowing**. He was **roaring something** in a language that was probably the one he had used as a boy in Montenegro, the one that he and Marko Vukcic had sometimes talked* [Stout 1989, с. 2].

Ситуативний контекст може загалом слугувати відображенням емоційного стану людини. Також дескрипція окремих його елементів може імплікувати емоційні переживання в присутніх (прикметник *uncanny* визначає постать як загадкову чи дивну, водночас вказуючи на хвилювання чи зачудовання нею):

(9) *There was something **uncanny** about that very small figure, perched like a goblin beside the goblin stove; and the sense that its round head had held such a universe of wild unreason and imaginative injustice* [Chesterton 2008, с. 690].

Опис емоцій та ситуації може поєднуватися для всебічного представлення стану особи. У наступному фрагменті антецедент емоції (*the wild horse and the fallen rider*) сигналізує інтенсивність викликаного ним переживання. Також важливим є просторове розташування присутніх – перебування в натовпі (*along with the rest of the bistro crowd*), яке метафорично позначає соціальну приналежність, контрастує з перспективою відчуження, що є вирішальним емоціогенним фактором. Деталізація переживання Олів'є (останнє не називається однозначно, але може бути позначеним як єдність емоцій страху, відчаю та вини) охоплює висвітлення фізіологічної реакції (*his skin crawled*), готовність до дії (куди входить і вокальна експресія), а також когнітивну складову – оцінку безвихідності ситуації.

(10) *Olivier watched the wild horse and the fallen rider along with the rest of the bistro crowd. His skin crawled and he longed to break out, to scream and push his way out of the crowd. And to run away. Run, run, run. Until he dropped. Because, unlike them, he knew what it meant. Instead he stood and watched as though he was still one of them. But Olivier knew now he never would be again* [Penny 2009, с. 146].

Аналіз ілюстративного матеріалу свідчить, що емоціогенні контексти можуть виникати на всіх етапах розгортання сценарію розв'язування таємниці. При цьому емоція може представлятися як *причина*, що сприяє, перешкоджає чи модифікує діяльність суб'єкта або ж як *результат* – у такому випадку емоційна реакція відображає передусім оцінку особою існуючої ситуації, власних дій чи спричиненого стану справ.

Серед *позитивних емоцій*, що визначаються конструктивним впливом на когнітивно-психологічні характеристики та розширюють поведінковий репертуар [Fredrickson&Cohn 2008, с. 782–783], першочергова роль належить *інтересові*, який породжує бажання досліджувати, сприймати нову інформацію та досвід [Fredrickson&Cohn 2008, с. 782] і може ставати вирішальним мотивом, що спонукає розпочати пошук (11). З іншого боку, ствердження відсутності інтересу рівнозначне відмові займатися розслідуванням – (12).

(11) *Holmes leaned forward in his chair, his interest piqued. "What is it that's been stolen, Mr. Dupry?" "Nothing," Dupry answered. "Not yet, at any rate. I'm looking to you to make sure that remains the case." Holmes uncrossed his legs, his hands on the armrests of his chair. "I'll admit that you have me intrigued. Please continue"* [Baxter et al. 2009, с. 250].

(12) *"Mr. Cramer." The mountain of yellow pajamas moved. "I repeat. I am not interested, not involved, and not curious"* [Stout 1993, с. 58].

Інтерес як основний мотиваційний чинник може поєднуватися з іншими каузативними факторами як раціонально-логічного, так і морально-етичного порядку:

(13) *In this case, it is not merely **curiosity** that moves me to inquire. I have a distinct and genuine **need to know all the facts*** [Peters 2008, с. 329].

(14) *"Well, Mr. Holmes, from the moment that I understood that there was something about that suite of rooms which I was not to know, I was all on fire to go over them. It was not mere **curiosity**, though I have my share of that. It was more a **feeling of duty** – a feeling that some good might come from my penetrating to this place* [Doyle 1998, с. 474].

Початок пошуку може викликати ряд позитивних емоцій, спрямованих на майбутнє – **захоплення** (15), **надії** (16) – та пов'язаних з очікуваннями особи щодо здійснення розслідування або досягнення поставленої мети.

(15) *I felt it begin – a warm, delirious flush of excitement rippling giddily through my veins. A harbinger of adventure and discovery, of mysteries solved and treasure restored to an admiring world? More likely a harbinger of certifiable lunacy* [Peters 2008, с. 24].

(16) *Father Brown suddenly sprang erect, so that his chair fell over flat behind him. He was deathly pale, yet he seemed fired with a hope; his eyes shone. "That's it!" he cried in a clear voice. "That's the way to begin..."* [Chesterton 2008, с. 164].

Власне процес розв'язування таємниці також виступає об'єктом емоційного реагування: актуальний стан речей, де суб'єкт має здатність діяти чи реалізовувати свій когнітивний потенціал, може ставати джерелом почуття **радості**:

(17) *"Yes, we should have a full day to-day," he remarked, and he rubbed his hands with the **joy of action**. "The nets are all in place, and the drag is about to begin. We'll know before the day is out whether we have caught our big, lean-jawed pike, or whether he has got through the meshes"* [Doyle 1998, с. 1122].

(18) *Twice already in his career had Holmes helped him to attain success, his own sole reward being the **intellectual joy of the problem*** [Doyle 1998, с. 1158].

Типовими **негативними емоціями**, що супроводжують розгортання аналізованого сценарію, є **страх** та **хвилювання**. Особливість останнього полягає в дифузності стимулу (на відміну від страху), а також орієнтації на майбутнє (потенційну небезпеку) [Reevy 2011, с. 83]. Невизначеність причини мотивує вибір поведінкових стратегій уникнення (19), обмежуючи можливості здійснення пошуку.

(19) *His voice had risen and he paused, gaze flicking off to one side. His anxiety was infectious and I felt myself glancing around as he had, wanting to keep my voice low so our conversation couldn't be overheard* [Grafton 1986, с. 9].

Подібно до хвилювання, **страх** мотивує особу змінити або відмовитися від запланованих дій, перешкоджаючи розслідуванню. Ця емоція звужує обсяг сприйняття та уваги, змушуючи сконцентруватися на джерелі загрози та можливості втечі від нього [Izard et al. 2000, с. 19]. Акціональним компонентом страху, що спричиняється усвідомленням конкретної небезпеки, є готовність дистанціюватися від неї для самозбереження.

Оскільки емоції характеризуються здатністю утворювати комплекси, в яких кожна з них може модифікувати інші, активація інтересу поряд зі страхом розширює наявні варіанти поведінки [Izard et al. 2000, с. 19]: усвідомлення пріоритетності знаходження відповіді порівняно з прагненням власної безпеки блокує бажання залишити місце подій – (20).

(20) *I was **frightened** of the house, of the man, of the woman, of the servants, even of the child. They were all horrible to me. If I could only bring you down all would be well. Of course I*

might have fled from the house, but my curiosity was almost as strong as my fears [Doyle 1998, с. 476].

Гнів може викликатися почуттям обмеження як у фізичному, так і у психічному плані: перешкодами, правилами та вказівками чи особистою нездатністю досягти бажаної мети [Izard 1977, с. 329–339]. Так, розуміння неможливості отримати відповідь, яка є дуже необхідною, стає причиною готовності до агресивної поведінки:

(21) *For some inexplicable reason, I wanted to seize her and shake the answer out of her. This was a kind of **anger** I had never known before* [Bradley 2011a, с. 185].

Оцінка прийнятності способів отримання інформації може викликати соціальні емоції – такі як **вина** чи **сором**, що, змушуючи суб'єкта обґрунтовувати власні дії, не обов'язково ведуть до зміни тактики:

(22) *I feel a tiny **rush of guilt** over using someone's grief to get answers. I reassure myself it's for the greater good* [Ryan 2010, с. 93].

Несподіваність чи незвичайність стимулу є причиною емоції **здивування**. При цьому залежно від узгодженості стимулу з уявленнями про ситуацію та фоновими знаннями, виокремлюється здивування через неочікуваність антецедента та здивування через невідповідність очікуванням (24) (unexpected/misexpected surprise [Ekman&Friesen 2003, 34]).

(24) *"There's something cold about this work. I hesitate to say evil..." Gamache **cocked his head in surprise**. Evil wasn't a word he heard often outside a sermon. Brutal, malevolent, cruel, yes. Horror, even; investigators sometimes talked about the horror of a crime. But never evil* [Penny 2009, с. 178].

Здивування через неочікуваність стимулу в наступному прикладі виражається за допомогою опису погляду, виразу обличчя, постви. Несподіваність та нерозуміння сутності побаченого тимчасово блокує здатність дослідити й співвіднести його з будь-якими відомими фактами:

(25) *The Chief frowned and gazed around the small cabin. After a minute he grew very quiet, very still. Except for his eyes, which darted here and there. Beauvoir approached. "What is it?" The Chief didn't answer. The room grew hushed. He moved his eyes around the cabin again, not really believing what he saw. So great was his **surprise** he closed his eyes then opened them again. "What is it?" Beauvoir repeated* [Penny 2009, с. 153].

Як нейтральна емоція, здивування характеризується короткою тривалістю, зазвичай поступаючись місцем іншій емоції, за якою і визначається валентність почуття (позитивне чи негативне) [Ekman&Friesen 2003, 34–36]. Так, опис руху, типового для здивування (*my head whipped up*), поряд з номінацією страху та притаманних йому фізіологічних реакцій, вказує на оцінку ситуації як небезпечної, причому саме страх, що виступає домінантною емоцією, визначає подальші дії особи:

(26) *The key rattled in the lock and **my head whipped up**. **Fear shot through me** like a jolt of electricity and my heart started thudding so hard it made my whole neck pulse. My single advantage was that I knew about them before they knew about me* [Grafton 1985, с. 197].

Результатом успішного завершення сценарію можуть ставати емоції **радості** (26), **задоволення** (27).

(26) *As he spoke, I looked round desperately for something – anything! – to seize upon. And suddenly I saw it! I almost **whooped with joy**. My heart welled up inside me and I could hardly keep from laughing as I spoke* [Bradley 2011b, с. 112].

(27) *And I suddenly saw it all, saw it spread out before me at my feet the way one must see from the top of a mountain. The way Harriet must have— The way an eagle sees his prey. I hugged myself with **pleasure*** [Bradley 2009, с. 58–59].

Емоція **гордості** також вказує на позитивну оцінку результату пошуку, проте в цьому випадку у фокусі перебуває не досягнутий стан справ, а суб'єкт, що спричинив такий результат:

(28) *Although I had first formulated this chain of events – or, at least, certain of its links – hours ago, it was only now, when I was at last forced to be alone with Flavia de Luce, that I was*

able to fit together all the pieces. Flavia, I'm proud of you! Marie-Anne Paulze Lavoisier would be proud of you too [Bradley 2009, с. 194].

Полегкість є наслідком ретроспективного аналізу ситуації, що була антецедентом негативної емоції (страху, хвилювання):

(29) *All were staring at him thunderstruck and still, except Father Brown, who heaved a huge sigh as of relief and fingered the little phial in his pocket. "Thank God!" he muttered; "that's much more probable. The poison belongs to this robber-chief, of course. He carries it so that he may never be captured, like Cato"* [Chesterton 2008, с. 220].

Отже, емоції як складні багатокомпонентні явища, притаманні вищій нервовій діяльності людини, супроводжують усі етапи розв'язування таємниці та співвідносяться з відповідними когнітивними операціями. При вербалізації може висвітлюватися їхнє значення як причини модифікації сценарію через увагу до акціонального компоненту (що є характерним для інтересу, страху, хвилювання), або ж як наслідку, що відображає оцінку антецедента емоції відносно цілей особи та представлений в ілюстративному матеріалі вербалізаціями почуттів радості, задоволення, гордості й полегкості. Роль позитивних емоцій може бути узагальнено визначена як стимулювання суб'єкта до здійснення пошуку, тоді як негативні блокують розгортання сценарію. **Перспективою подальших досліджень** є визначення ролі емоцій у перебігу інших сценаріїв взаємодії особи з таємницею.

Література

- Collins English Dictionary [electronic resource]. – Available from: <http://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/>.
- Crystal D. How Language Works. How Babies Babble, Words Change Meaning and Languages Live or Die / David Crystal. – New York : Penguin Group, 2005. – 512 p.
- Ekman P. Unmasking the Face. A Guide to Recognizing Emotions from Facial Clues / Paul Ekman, Wallace V. Friesen. – Cambridge : Malor books, 2003. – 212 p.
- Fiehler R. How to Do Emotions with Words: Emotionality in Conversations / Reinhard Fiehler // The Verbal Communication of Emotions. Interdisciplinary Perspectives / [edited by Susan R. Fussell]. – Mahwah : Lawrence Erlbaum Associates, 2002. – P. 79–106.
- Fredrickson B. L. Positive Emotions / Barbara L. Fredrickson, Michael A. Cohn // Handbook of Emotions / [edited by Michael Lewis, Jeannette M. Haviland-Jones, Lisa Feldman Barrett]. – New York: The Guilford Press, 2008. – P. 777–797.
- Frijda N. H. Action Readiness / Nico H. Frijda // Oxford Companion to Emotion and the Affective Sciences / [edited by D. Sander, K. R. Scherer]. – Oxford : Oxford University Press, 2009. – P. 1.
- Frijda N. H. Emotion Definition (Psychological Perspectives) / Nico H. Frijda, K. R. Scherer // Oxford Companion to Emotion and the Affective Sciences / [edited by D. Sander, K. R. Scherer]. – Oxford : Oxford University Press, 2009. – P. 142–143.
- Guerrero L. K. Communication and Emotion: Basic Concepts and Approaches / Laura K. Guerrero, Peter A. Andersen, Melanie R. Trost // Handbook of Communication and Emotion: Research, Theory, Applications, and Contexts / [edited by Peter A. Andersen, Laura K. Guerrero]. – San Diego : Academic Press, 1998. – P. 3–27.
- Izard C. A. Human Emotions / Carroll E. Izard. – New York : Springer Science+Business Media, 1977. – 495 p.
- Izard C. A. Self-Organization of Discrete Emotions, Emotion Patterns, and Emotion-Cognition Relations / Carroll E. Izard, Brian P. Ackerman, Kristen M. Schoff, Sarah E. Fine // Emotion, Development, and Self-Organization. Dynamic Systems Approaches to Emotional Development / [edited by Marc D. Lewis, Isabela Granic]. – Cambridge : Cambridge University Press, 2000. – P. 15–36.
- Jakobson R. Closing Statement: Linguistics and Poetics / Roman Jakobson // Style in Language / [edited by Thomas A. Sebeok]. – Cambridge : The M.I.T. Press, 1960. – P. 350–378.
- Kovecses Z. Metaphor and Emotion. Language, Culture, and Body in Human Feeling / Zoltan Kovecses. – Cambridge : Cambridge University Press, 2004. – 223 p.
- Reevy G. M. Encyclopedia of Emotion / Gretchen M. Reevy [with the assistance of Yvette Malamud Ozer, Yuri Ito]. – Santa Barbara : Greenwood, 2011. – 675 p.
- Rosch E. Principles of Categorization / Eleanor Rosch // Readings in Cognitive Science. A Perspective from Psychology and Artificial Intelligence / [edited by Allan Collins, Edward E. Smith]. – San Mateo : Morgan Kaufmann Publishers, 1988. – P. 312–322.
- Scherer K. R. Emotions are Emergent Processes: They Require a Dynamic Computational Architecture / Klaus R. Scherer // Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences. – 2009. – No. 364. – P. 3459–3474.
- Scherer K. R. Toward a Concept of "Modal Emotions" / Klaus R. Scherer // The Nature of Emotion. Fundamental Questions / [edited by Paul Ekman, Richard J. Davidson]. – New York ; Oxford : Oxford University Press, 1994. – P. 25–31.
- Scherer K. R. What are emotions? And how can they be measured? / Klaus R. Scherer // Social Science Information. – 2005. – Vol. 44, No. 4. – P. 695–729.
- Shiota M. N. Emotion / Michelle N. Shiota, James W. Kalat. – Belmont : Wadsworth, Cengage Learning, 2012. – 454 p.
- What a Neural Net Needs to Know about Emotion Words / R. Cowie, E. Douglas-Cowie, B. Apolloni, J. Taylor [et al.] // Computational Intelligence and Applications / [edited by N. Mastorakis]. – New York : World Scientific Engineering Society Press, 1999. – P. 109–114.

Джерела ілюстративного матеріалу

Bradley A. A Red Herring without Mustard / Alan Bradley. – New York : Delacorte Press, 2011. – 240 p.

Bradley A. The Sweetness at the Bottom of the Pie / Alan Bradley. – New York : Delacorte Press, 2009. – 222 p.

- Bradley A. The Weed That Strings the Hangman's Bag / Alan Bradley. – New York : Delacorte Press, 2011. – 172 p.
- Chesterton G. K. The Complete Father Brown / Gilbert Keith Chesterton. – London : Penguin Books Ltd, 2008. – 846 p.
- Doyle A. C. The Complete Sherlock Holmes [Electronic resource] / Arthur Conan Doyle. – Camden House, 1998. – Available from: <http://ignisart.com/camdenhouse/canon/index.html>.
- Grafton S. B is for Burglar / Sue Grafton. – New York : Henry Holt and Co., 1985. – 230 p.
- Grafton S. C is for Corpse [electronic resource] / Sue Grafton. – 1986. – Available from: <http://hnovels.com/c-is-for-corpse/page-1-1026611.html>
- Penny L. The Brutal Telling / Louise Penny. – New York : Minotaur Books, 2009. – 319 p.
- Peters E. Trojan Gold. A Vicky Bliss Mystery / Elizabeth Peters. – New York : HarperCollins e-books, 2008. – 365 p.
- Ryan H. P. Drive Time / Hank Phillippi Ryan. – Toronto : MIRA, 2010. – 352 p.
- Stout R. Plot it yourself / Rex Stout. – New York : Bantam Books, 1989. – 123 p.
- Stout R. Trouble in Triplicate / Rex Stout. – New York : Bantam Books, 1993. – 146 p.
- Tartt D. The Goldfinch / Donna Tartt. – New York ; Boston; London : Little, Brown and Company, 2013. – 1075 p.
- The Improbable Adventures of Sherlock Holmes / [Baxter S., Burgess A., Gaiman N. et al] ; ed. by J. J. Adams. – San Francisco : Night Shade Books, 2009. – 325 p.

УДК: 811.111:81'42

ШЕВЧУК О. В.

(Запорізький національний університет)

ПАСИВНІ КОНСТРУКЦІЇ В СТРУКТУРІ ПРОПОЗИЦІЇ ВИСЛОВЛЮВАННЯ

У статті розглядається функціонування пасивних конструкцій в структурі пропозиції висловлювання. Позамовна ситуація відображається семантичною конструкцією або конфігурацією, яку часто називають пропозицією. Пропозиція виступає як початковий спосіб впорядкування інформації, яка підлягає інтерпретації за допомогою висловлювання.

Ключові слова: пасивні конструкції, пропозиція, висловлення, протагоніст, антагоніст, позамовна дійсність.

Шевчук О.В. Пассивные конструкции в структуре пропозиции высказывания. В статье рассматривается функционирование пассивных конструкций в структуре пропозиции высказывания. Внеязыковая ситуация отображается семантической конструкцией или конфигурацией, которую часто называют пропозицией. Пропозиция выступает как начальный способ упорядочения информации, которая подлежит интерпретации с помощью высказывания.

Ключевые слова: пассивные конструкции, пропозиция, высказывание, протагонист, антагонист, внеязыковая действительность.

Shevchuk O.V. The Passive Constructions in the Utterance Proposition Structure. The functioning of the passive constructions in the utterance proposition structure is regarded in the article. Non-linguistic situation is expressed by the semantic construction or the configuration which is often defined as the proposition. This proposition is interpreted as the primary way of the information arrangement that is to be rendered by means of an utterance. The analysis of modern English demonstrates the certain peculiarities of the Passive Voice in the utterance propositions in the speech. They are the following: the impossibility of the construction usage in the Active Voice; the doer of the action is responsible for the utterance meaning; the absence of the direct order with the personal pronouns; the recipient's attention is concentrated on the information but not the doer of the action; the sentence meaning is kept without the non-personal pronouns usage (one, someone, they); the carefulness demonstration while reminding the few facts which are to be likely untrue.

The proposition structure of the utterance includes the following structure elements: the power elements, the implying of the power, the power balance and result. The antagonist and the protagonist refer to the power elements of the utterance which contradict each other. The protagonist is the central communication figure while the antagonist is the person or the essence, the object or the phenomena that is the opposite this central figure and prevents from the doing of the action. The protagonist and the antagonist interact in the utterance. A sentence as an constructive sign is correlated to the extra lingual real or imaginable situation as well as its own denotative meaning. It distinguishes any fragment of reality and presents this section of reality as the separated and whole unity at the same time. Extralingual situation is reflected by means of the semantic construction or configuration. Its nucleus is the semanteme which is the characteristic of its features.

Key words: the passive constructions, the proposition, the utterance, the protagonist, the antagonist, extra lingual reality,

Розглядаючи категорію пасивного стану дієслова в англійській мові з точки зору когнітивної прагматики можна сказати, що пасивні конструкції слугують складовою частиною пропозиції висловлювання або самостійно виступають в якості даної пропозиції в процесі мовлення. Даючи визначення терміну «пропозиція висловлювання» слід почати з сутності поняття «речення» в позамовній дійсності.

Об'єктом дослідження є пасивні конструкції в пропозиції висловлювання як лінгвістичне явище. **Предметом** аналізу є фактори, які впливають на вживання конструкції в пропозиції висловлювання та речення у якості конструктивного знаку, який співвідноситься з позамовною реальною або випадковою ситуацією.